

Een leefregel die componisten en musicijs van onze „chaotische“ dagen wel meer in de ziel gebrand mag worden, wil men waarlijk bij machte zijn dammen en dijken te houden en op te werpen tegen de vloedgolven van Jazz- en Bioscooprommel die onze steden haar eigen Oud-Hollands karakter meer en meer doet verliezen voor de sight-seers en hoorders en aan weermacht en volksleven essentiële krachten ontroof. Het muziek-genieten „moet samengaan met de vreeze Gods en met het algemeen belang der menschelijke samenleving, maar de strekking van de muziek is zoodanig, dat zij in staat is zich te laten invoegen in den dienst der liefde en den mensch tot voordeel te strekken“ en dat is wel de hoogste lof, dien Calvijn aan een kunst kan geven... (Dr Pollmann, blz. 47).

Het is een genot den auteur te lezen, waar hij tracht Calvijn's „uitgesproken hekel“ „aan het orgel“ te zien in het raam van zijn tijd. „Het orgel kon bij Calvijn geen genade vinden“, „het orgel huurt, volgens Calvijn, niet thuis in den eeredienst“. De correspondentie met mijn Vader blijkt doel getroffen te hebben, ook al is het onjuist wat de schrijver zegt over het „Renaissance-orgel“ dat Jean Calvin voor oogen moet gestaan hebben. Draai-sterren, cymbels, klapwickende aren-den komen jaren na zijn dood den publieken smaak bederven.

De houding van Calvijn ten opzichte van het orgel komt voort uit het feit dat „de orgels in Calvijn's tijd maar al te dikwijls zijn geweest: „inderdaad „des amusements de ce genre“, waarop de technische lust tot uitvindinkjes, tot kunst- en vliegwerk in den dwaasten zin van het woord, zich heeft holgevoerd“.

Na meerdere argumenten aangevoerd te hebben, concludeert Dr Pollmann: „In ieder geval mag uit zijn houding tegenover het koninklijkste der muziekinstrumenten in geen deele geconcludeerd worden tot een vijandige houding t.o.v. de muziek in het algemeen“, (blz. 50/51). „Neen men kan waarlijk niet zeggen, dat Calvijn een vijand was van „die holde MUSE“ (blz. 52). „In de afkeuring der instrumentale begeleiding van het kerkelijk gezang vinden we een theorie, die met de katholieke praktijk van onze dagen vrijwel geheel overeenstemt“ (blz. 50). En na Calvijn's opvatting inzake eenstemmige of meerstemmige muziek geciteerd te hebben, roept Dr Pollmann uit: „oh, het zou waarlijk nog wel eens kunnen zijn, dat Calvijn op de „kerkelijke“ zangkunst van zijn tijd een buitengewoon goeden kijk heeft gehad“. Het zou uiterst leerzaam zijn, indien we aan de hand van koorboeklijsten met eenige zekerheid konden vaststellen, wat Calvijn vóór zijn uitreden uit de Katholieke kerk aan „liturgische muziek“ heeft gehoord; zoolang we daarover niet eenigermate onderzocht zijn, mogen we op grond van het huidige materiaal den reformator allerminst een verwijt maken van zijn afwijzende houding tegenover de polyphonie zijner dagen, het tegendeel zou veelmeer het geval kunnen zijn! (blz. 51). Hoe voorzichtig is Dr Pollmann gelukkig geworden.

Hij heeft met argumenten het gelijk aan zijn zijde: „Verder zullen we moeten bedenken, dat ook in de Katholieke kerken het orgel nog geenszins die vaste plaats veroverd had, welke wij aan dat orgel in onze gedachten al sedert de Middeleeuwen zouden willen geven“. „Kanunniken van de kathedraal te Lyon hielden het „anti-liturgische“ orgel tot 1842 uit hun kerkgebouw en in 1749 wijst Paus Benedictus XIV bij zijn protest tegen overdreven orgelgebruik, met rechtmatigen trots op zijn eigen zangkoor, dat „nimmer een orgel heeft aangenomen“ (Dufourey, *Esquisse d'une histoire de l'orgue en France*, 1935, pag. 47 — Dr Pollmann, blz. 49).

Trouwens, dezelfde gedachte treft ons bij M. Pirro in zijn verschillende musicologische werken van J. S. Bach: dat het orgel, in den roomsch-katholieken cultus, een „élément extérieur, et, par conséquent, surtout décoratif“ is (aangehaald bij Amédée Gastoué *La Musique d'Eglise* — 2e druk — 1916). En is het niet uit het tijdbeeld te verklaren, dat het concilie van Trente in haar verhandelingen „de observandis et evitandis in celebratione Missae“ tegen het orgelmisbruik besloot: „Laten wij ze weghouden uit de kerken, die vormen van muziek, waarmee, of door het orgel of door het gezang, iets wulpsch of onzedelijks wordt gemengd, opdat het huis Gods zal worden gezien als in waarheid een huis des gebeds te zijn“? (Percy A. Scholes — blz. 338).

Hier is het de plaats om Dr Pollmann tevens te wijzen op het feit, dat Calvijn, evenals zijn volgelingen Huigens, Voetius en Calckman later in Nederland, niet het minste bezwaar had tegen orgelgebruik buiten de kerkdiensten, in het maatschappelijk leven.

Percy A. Scholes heeft in zijn prachtig werk „The puritans and music in England and New-England“ — A contribution to the cultural history of the nations — (Londen Oxford University Press Humphrey Milford 1934) met de stukken aange- toond hoe de bewering „a thousand times repeated“, dat Calvijn en zijn volgelingen, o.a. de Puriteinen in Engeland, een afkeer hadden van kunst en amusement, op napraterij en calvinisten- haat berustten.

Deze grondige studie moge tevens in de intense belangstelling van verschillende lichtvaardige scribenten over de historie van onzen kerkzang zijn aanbevolen.

Percy A. Scholes brengt in genoemd werk „An Interlude Calvin and Music“. In dit hoofdstuk publiceert hij zijn gegevens na serieus archief-onderzoek. Op een kostelijke manier riposteert hij de schrijvers over den funesten invloed der Reformatie. Na te hebben aangeleend hoe Luther en het Concilie van Trente (1545—1563) ook weinig enthousiast waren over „de orgels van hun tijd“, laat hij zien dat Calvijn en „de Calvinisten“ geen enkel bezwaar maakten tegen eenig gebruik ervan buiten de kerk. In hoofdstuk XV „The organ in Church and Home in Puritan England“ bewees hij hoe de Schotsche calvinisten bij het verwijderen van orgels uit de kerken er niet aan dachten ze te verwoesten als werken van den duivel, maar ze trachtten te verkoopen voor huiselijk gebruik. Uittreksels uit de notulen van den raad van Genève dienen nu ten bewijze hoe Calvijn en zijn medebroeders orgelgebruik in de huizen goedkeurden.

Becker's *La Musique en Suisse* (Genève 1874 en 1893) gaf volgens den schrijver de laatste mededeelingen over het „Rive“ orgel en een goed voorbeeld van de manier waarop, door gedeeltelijke of onvolledige citeering van calvinistische of puriteinsche aantekeningen, omoozelheid zoo herhaaldelijk is veranderd in schuld“.

In een zoo nauwkeurig mogelijke, letterlijke vertaling van de Raadsnotulen laat de schrijver zien dat het niet vol te houden valt om Calvijn in permanenten staat van beschuldiging te stellen tegenover het orgel van zijn dagen. Hoe kan het ook anders waar hijzelf in de 79e en 80e preek over Job, in een uiteenzetting van Job 21: „Zij verblijden zich op het geluid des orgels“, opmerkt: „de fluit en tamboerijn en dergelijke dingen zijn niet afkeurenswaardig in zichzelf, maar slechts hun misbruik door menschen, die gemeenlijk het meest ze aanwenden voor slechte doeleinden“.

En zoo komt Calvijn langzaam maar zeker tot zijn eer. In een volgende Muzikale Kroniek hopen wij Jan Zwart's rede „Zonder Luther geen Bach — Zonder Calvijn geen Sweelinck“ te brengen. Hierin valt het licht scherp op den directen en indirecten invloed die zijn reformatorische geest had in de Nederlanden. Ook op Jan Pieterz. Sweelinck: Hebbende de Psalmen Davids op Muziek gesteld. Het deed deugd Dr Pollmann zoo consciëntieus en oerbiedig tegenover het wonder-schoone doek: calvinisme en kunst, te zien staan. En het past ons nog eens onze groote erkentelijkheid uit te spreken voor den zin voor waarheid en het liefhebben ervan in de wijze waarop Dr Pollmann zijn grootendeels Roomsche-Katholieke lezers heeft ingelicht over Calvijn.

Zij moeten zich maar al te vaak behelpen met voorstellingen die kant noch wal raken. Is het Anton van Duinkerken niet, die in „Verscheurde Christenheid“ 1937 — over Luther sprekend het voor dezen reformator op een enkel punt opneemt tegen „sommige katholieke schoolboekjes“ (blz. 56). Maar waar het „den spitsen Calvijn“ betreft, een Genève ten tooneele voert, waar: „Niets mag“.

„Wie geschaast heeft, wie gekegeld heeft, wie muziek heeft gemaakt (spat S. Z. Jz.), wie pastei heeft gegeten, wie in de kerk heeft geslapen, wie groote droefheid in het openbaar heeft doen blijken, wie tabak heeft gesnoven, zal deze misdading boeten“ (blz. 92/93). Het doet allemaal slechts denken aan de belachelijke en schandalige verhalen van calvinistenhaters als Rémond e.s. en hetgeen over „de Geneefsche zedenterreur“ (van Duinkerken, blz. 99) uitlekte in Roomsche-Katholieke schoolboekjes. Maar wie heeft gezien dat de Raad van Genève in 1536 besluit om verboden te publiceren tegen het „chanter des chansons frivoles (cantilènes lugubres et vanas)“ (*Histoire du Peuple de Genève* — Amédée Rogel, dl. 1, blz. 13) kan met blijdschap constateeren, dat tegenover de chansons frivoles tevens volksliederen, in den verheven zin van het woord, de Geneefsche gemeenschap komen verrijken.

Om „Psalmen Davids aan te heffen, die lieflijk zijn en harten treffen“ is Calvijn ten steun van Bourgeois en Maître Pierre. En als Claude Gouffier 30 jaar later, in 1566, den geheelen Psalter voor koorzang heeft ingericht, schrijft hij: „Wij hebben de Psalmen in deze boekjes met drie stemmen vermeerderd, niet met de bedoeling om ze in de kerk te laten zingen, maar dat men er zich thuis mee in God zal verheugen. Dit zal niemand euvel duiden, daar immers het gezang, zooals men het in de kerk uitvoert, doorgaans onveranderd blijft, onbegeleid als het is.“

„We zullen onze meeningen en geschriften in dezen terdege dienen te herzien“. (Dr Pollmann, blz. 55).

Moge het Dr Pollmann gelukken den wān over het Genève waarop Calvijn zijn stempel drukte, voor waarheid te doen wijken en worde hij daarbij meer en meer door studies van Calvinistische zijde gesteund.

S. ZWART Jz.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Vruchten van Tambaram.

I.

Geen verslag, maar een vraag naar vruchten.

De wereld-zendingsconferentie van Tambaram bij Madras ligt al weer ruim een jaar achter ons.

In kranten en tijdschriften hebt U er al heel wat over kunnen lezen. Allerlei verslagen en indrukken kwamen U waarschijnlijk reeds onder de oogen. Ik denk daarbij vooral aan de artikelen van Dr Harrenstein in „De Standaard“.

In den loop van het vorige jaar (1939) kon men bijna geen tijdschrift, dat met de zending in eenig verband stond, in handen nemen, of er stond een meer of minder uitgebreid artikel in over „Tambaram“.

Het is niet mijn bedoeling aan al die verslagen er thans nog één toe te voegen. Liever wil ik met u eens de vraag bespreken, welke vruchten Tambaram heeft opgeleverd.

Natuurlijk kan men de waarde van een conferentie niet afmeten naar de zichtbare vruchten, die ze heeft opgeleverd. Ook is het heel goed mogelijk, en zelfs zeer waarschijnlijk, dat er heel wat vruchten zullen zijn, die wij nu nog niet kunnen zien; die pas later openbaar zullen worden. Van een uitputtende behandeling van ons onderwerp kan dan ook in de eerste verte geen sprake zijn. Misschien is het nu zelfs nog te vroeg om over vruchten van Tambaram te spreken. Maar er zijn toch ook thans reeds enkele vruchten op te merken, waarop ik u opmerkzaam wil maken.

Vooral omdat er niet zoo weinig menschen zijn, ook in onzen eigen kring, die de waarde van dergelijke conferenties niet hoog aanslaan en geneigd zijn te vragen: „wat heb je nu eigenlijk aan zulke conferenties? Zijn ze de kosten en den tijd die er aan besteed worden wel waard? Laat ieder op zijn eigen terrein rustig doorwerken. Dat is veel beter.“

Tegenover zulken is het wel eens goed met nadruk te wijzen op de vruchten van dergelijke conferenties. Reeds in de eerste jaren van den Christelijken tijd werd de behoefte gevoeld aan een gemeenschappelijk beradslagen over gemeenschappelijke vragen. Nu in onzen tijd de kerk is uiteengescheurd in talloze denominaties, bestaat die behoefte in de tot verschillende kerken behorende zendingskringen nog, en kan in deze behoefte niet anders worden voorzien dan o.a. door oceanische (hoewel niet-kerkelijke) conferenties als te Edinburgh, Jeruzalem en Madras zijn gehouden.

Overigens kan ik in deze artikelen slechts op enkele vruchten wijzen. Wanneer ik later ook het groote rapport, dat zoven deelen omvat, en kort-geleden verschenen is, bestudeerd heb, bestaat er wellicht gelegenheid op een enkel onderdeel wat dieper in te gaan. Ik denk daarbij vooral aan het vraagstuk van de verhouding van het Christendom tot de pseudo-religie, waarover wij vroeger in „De Reformatie“ reeds geschreven hebben in verband met het boek van Prof. Kraemer.²⁾

Vruchten vóór Tambaram.

Reeds voordat de Conferentie in December van het jaar 1938 in Tambaram bijeen kwam, had ze enkele vruchten opgeleverd.

Dat hangt nauw samen met de werkwijze van zendingsconferenties zooals die van Tambaram.

Immers het is niet zoo, dat men op de vorige conferentie, die van Jeruzalem in 1928, afsprak: over tien jaar hopen wij weer samen te komen, en daarmee uit. Neen, zulk een wereld-conferentie moet grondig worden voorbereid, om er zooveel mogelijk profijt van te kunnen trekken.

De onkosten zijn veel te groot dan dat men bijv. zou kunnen volstaan met een eenvoudig bij elkaar komen van bijna vijfhonderd vooraanstaande zendingsmensen uit alle landen ter wereld, die gedurende twee of drie weken samen enkele onderwerpen gaan bespreken, welke bijv. aan het begin van de conferentie worden vastgesteld, en waarover ieder dan zijn meening ten beste kan geven. Neen, reeds lang van te voren waren de onderwerpen, die ter conferentie behandeld zouden worden, vastgesteld. Enkele deskundigen werden aangezocht om over één of meer van deze onderwerpen van te voren een boek samen te stellen, dat dan aan al de leden der conferentie als basis en uitgangspunt der besprekingen zou kunnen dienen. Ook kwamen de aangewezen afgevaardigden ter conferentie groepsgewijze reeds maanden van te voren geregeld bij elkaar om de toegezonden boeken, vragenlijsten e.d. te bespreken en zoo mogelijk te komen tot een door al de leden van zulk een groep aanvaarde conclusie t.a.v. bepaalde onderwerpen.

Tot de boeken, die ter voorbereiding van de conferentie werden geschreven, behoorde ook het boven reeds genoemde, vroeger besproken werk van Prof. Kraemer. Een andere belangrijke studie, eveneens met het oog op de komende conferentie

van T.
Mr. P.
Conf.
versch.
in „D.
maakte
dingsra
plaatsc
Merle
zoekin
over a
zendin
in aan
kan be
vroeg
wordt
onder
nomi
You m
sociale
Zoo
kunne
Mr. D.
de fair
nationa
andere
deze r
en las
overzie
dat sp
Madras
feiten
schouw
situatie

Onze
over c
baram
opgele
deelen
Eers
de con
Zoon
doeling
oorlog
voering
sloot
Toch
de inh
In 1
centru
inheen
vaard
In 1
grens
moede
Oost e
woord
zending
Tha
midde
het he
schuw
vorme
cuwen
de laa
nen or
kracht
een ei
aansta
intern
aanwe
van D
heroen
mabna
meer
samen
bool v
schie k

In d
belang
n.l. de
de san
de con
sche v
met di
Wan
aan di
de ver
kerker
zende
geestel
pelijk
groeid
komst.
In J
heems
zendin
door
landen
deze l
hebbel
werk
zieken
jonge
duur
adviez